

1905-04-21

AFSENDER

Johan Rohde

MODTAGER

Jens Ferdinand Willumsen

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Afsendersted:

København (Danmark)

Omtalte personer:

Bing & Grøndahl

Det Kongelige Danske Kunstakademi

Mette Sophie Gauguin

Paul Gauguin

Viggo Jastrau

Kunstforeningen

Kunstnerforeningen af 18. November

Jacob Lachmann

Edvard Munch

Th. Oppermann

F. Riise

Ane Marie Rohde

Joakim Skovgaard

Henry van de Velde

M.H. Wilhjelm

Juliette Willumsen

Asa (Zöylnér) Rohde

Arkivplacering:

J.F. Willumsens Museum

Arkivkasse: A/III/1 - R

Omtalte udstillinger:

1906-2-20 - 1906-3-18, J.F.

Willumsens udstilling i

Kunstforeningen

1905-6-1 - 1905-10-?, IX.

Internationalen Kunstausstellung im

Kgl. Glaspalast zu München (1905)

DOKUMENTINDHOLD

Rohde besvarer en række af Willumsens spørgsmål mht. en international udstilling i München samt en planlagt udstilling af Willumsens værker i Kunstforeningen. Rohde er desuden fortørnet over, at Willumsen har sammenlignet deres økonomiske forhold. Han redegør for sin egen trængte økonomi og slår fast, at Willumsen selv har været ganske godt stillet. Rohde anderkender dog, at Willumsen er trængende for tiden, og han vil derfor hjælpe til med at skaffe Willumsen en kassekredit eller et bestillingsarbejde.

TRANSSKRIFTION

21.IV.1905

Nybrogade. 12

Kjøbenhavn

Kjære Ven.

Tak for Deres to Breve. Jeg skal nu i Helligdagene tage dem frem igjen og besvare Deres mange forskellige Spørgsmaal saa udførlig som muligt –
– De begynder med en Forespørgsel om Münchenerudstillingen. I Anledning af denne blev der fra 18 Nov^s Sekretær udsendt Indbydelse – ikke af den frie Udst. – og har De ikke modtaget nogen maa de klage til ovennævnte Sekretær Hr. Wilhjelm (jeg tror Adr. er Sortedamsgade · 3). Dernæst er der Udst. i Kunstforeningen. I denne Sag har jeg talt med Sekretæren Hr. Oppermann, som hvis De ikke selv kommer her til Byen i Forening med Jastrau vel sagtens kommer til at ordne Oph. og. s. v., med mindre De udtaler Ønsker om at faa en anden nærmere udpeget Mand til at gjøre dette.

Med Hensyn til Udstillingens Karakter, da fraaader Oppermann en samlet retrospektiv Udst. og i lige Maade en Studie eller Skitseudstilling; men tilraader stærkt en "Eliteudstilling", hvorved han forstaa en Samling af Deres betydeligste forskelligartede Arbejder fra Deres forskellige Perioder, som mest matte karakterisere Dem. Han siger at hans Erfaring fra Kunstforeningen viser, at saadanne med Skjønsomhed gjorde Udvalg med Udelukkelse af alle mindre betydelige Arbejder ere dem, der har taget sig bedst ud og gavnet den enkelte Kunstner mest.- Joakim Skovgaard har nyligt haft en saadan Udstilling og han raader Dem at følge hans Eksempel.¹

Saa skriver De noget om Deres egne økonomiske Forhold og sammenligner dem med mine. De kommer tilbage igjen til denne Sag og nøder mig derfor til at tale om Ting, som det bedste er ikke at røre for meget ved.

De synes at mene, at vi herhjemme er de begunstigede; - De taler om mine hemmelige Hjælpekilder o.s.v., medens De selv er den forskudte.

Ja hvad min Guldflod angaar, saa skal jeg saamæn gjerne oplyse Dem om den, skjønt jeg ellers ikke plejer at fortælle Folk derom – Min Moder er saa god, skjønt hun saamæn godt

kunde bruge Pengene selv, at betale min Husleje, og hvad vi bruger derudover – og naar man har Kone og Barn og skal dyrke sin Kunst efter fattig Evne – bruger man jo noget mere, maa min Kone og jeg fortjene ved vort Arbejde, blandt andet ved, at hun oversætter fra Dansk til Engelsk, jeg ved at sidde og tegne Beslag for Gjørtere eller udføre Tegninger for Snedkere, ikke altid lige morsomt og meget lidet lønnende (20 kr fr. Ex for en Tegning, eller Voxmodel, som De véd kan koste en meget Hovedbrud, naar den ikke skal være nogen Efterligning), saa har jeg endelig Elever, og den Tid der bliver tilbage, kan jeg saa male i. Nu har jeg iaar været saa heldig ganske uventet at sælge nogle Billeder, hvoraf nogle er malede for adskillige Aar siden, mens der er Aar, hvor jeg næsten intet eller intet har tjent – ifjor Ex. Saa De ser, at der dog er noget tilbage endnu, inden jeg bliver Millionær.

Hvis De saa til Sammenligning betragter Deres egne Forhold, saa vil De finde, at De mens De endnu var i Tyverne kunde gifte Dem første Gang (jeg har absolut ikke kunnet det paa Grund af mine økonomiske Forhold, før jeg var nær de halvhundrede) De vil endvidere erindre, at De uden at bryde Dem det mindste om Udkommet var i Stand til i mange Aar, saalænge De selv vilde, at kunne ofre Dem udelukkende for Deres Kunst uden at tænke paa selv at fortjene noget. De kunde bo i flere Aar i Paris, og da De kom hjem fik De Deres eget Hus og Hjem med Værksteder, Brændovne o.s.v. og senere blev De Leder af en af de største Fabrikker her i Byen med Gage som en Professor ved Københavns Universitet. De har kunnet gjøre 3 Rejser til Amerika, jeg har aldrig haft Raad til at gjøre én, og De har endelig kunnet bosætte Dem i Paris.

– Ja, kjære Ven, jeg skulde virkelige ikke have mindet det om dette, om De nu ikke omtrent i hvert Brev, De skriver antyder, at vi andre kan sagtens det er os der er ovenpaa. Thi det er et ganske forkert Ræsonnement. Endelig kunde De ogsaa meget godt have haft et Publikum at sælge til; men hvergang De er kommen hjem og er begyndt at faa Fodfæste og Deres Venner paa forskjellig Maade har sat noget ind for Dem, rejser De Deres Vej, eller slaar ind paa en ny Retning. Der maa virkelig en Smule Taalmodighed til; mange af os herhjemme kunne tale med herom.

II

Men nu nok herom – det er ikke mig der har ønsket denne Udvikling. –

Men nu Deres egne Forhold i Øjeblikket, ja da havde jeg jo haabet, at De skulde have solgt i hvert Fald Skitsen til Lachmanns Billeder. Jeg spurgte en af Kunstforeningens Bestyrelse forleden Dag, om Foreningen ikke kunde købe noget af Dem, men fik det Svar, at de nævnte Skitser nok ikke maatte sælges enkeltvis, og alle tre kunde man ikke købe.

De taler saa om den Udvej ved en Indsamling at faa tilvejebragt en Sum til at købe Deres store Portræt – Jeg tror dette er ganske ugjærligt, da man i de Kredse, hvor man vilde interessere sig for Planen, ikke netop har mange Penge tilovers.^x Man forsøgte for nogle Aar siden at faa kjøbt et større Billede af Joakim Skovgaard, men maatte opgive Planen.

De nævner unge begejstrede Kunstnere men hvor er de. Naar Talen har været om Deres Billeder har der, jeg har været tilstede, været mine jævnaldrende, der har maattet bryde en Landse for Dem imod de unge eller yngre – saaledes er Forholdene.

En slet og ret Indsamling støder endvidere paa den Hindring, at det jo er bekjendt for alle og enhver, at Deres Fader er en meget velhavende Mand efter mine Forhold næsten rig Mand, der kun bruger $\frac{1}{4}$ af, hvad han har om Aaret og sætter de $\frac{3}{4}$ paa Rente. Og da han er Enkemand og ikke har andre Børn end Dem, er det urimeligt at faa Folk til at indse, at De kan være trængende.

De er jo imidlertid trængende, jeg ved det og fra andre end Dem selv; hvad kan der da gøres for Dem? – ja det eneste Deres Venner (med mindre de ogsaa har nogle rige Venner) kan gøre for Dem, ¹⁾ det er at støtte Deres Anseelse og saa ²⁾ søge at skaffe Dem noget Arbejde. Og i dette har man allerede, før Deres Brev kom været i Virksomhed for Dem, og jeg tror at kunne glæde Dem med, at Sandsynligheden er for, at De i den nærmeste Tid vil kunne faa et Arbejde at udføre.^x et arbejde som maatte kunne interessere Dem. Da det imidlertid ikke er mig, der har Æren derfor, vil jeg ikke komme nærmere ind der paa, men skal bede rette Vedkommende om at fremskynde Sagen.

Forøvrigt tror jeg desværre ikke, at Forholdene her i Norden i Øjeblikket vil være Dem mere gunstige, end da De rejste; jeg tror, at De da slap Chancer, der ikke er mere, og jeg tror ikke, at De skal vente Dem noget af en Tourné i Sverrig og Norge. Jeg siger Dem dette for, at De ikke skal blive skuffet. Jeg tror, at det Sted De i Øjeblikket vil have de bedste Muligheder for at sælge noget, er i Tyskland. Her (i Tyskland) er der i Øjeblikket ikke mange betydelige Mænd paa Kunstens Omraade, men stadig megen Begejstring for det nye eller nyeste. Van der Velde blev trukket fra en beskeden Virksomhed i sit Hjem til Berlin, hvor han skal have tjent mange Penge, Munch (Edv.) fortalte mig forleden Dag, at han havde mange

Bestillinger i Tyskland. Fru Gauguin har nyligt solgt nogle af sin Mands Arbejder samme Steds for ret god Betaling. o.s.v. Jeg tror, at om De er nødt til at forlade Paris, saa forsøg Tyskland. – Naa men forhaabentlig kommer De nu snart herhjem i Anledning af ovennævnte Arbejde, og vi kunne da mundlig drøfte Deres Forhold.

Har De forsøgt at søge Kunstakademiet om et Stipendium, det burde De nu gjøre.

Den Kassekredit, som jeg talte med Fru Faber om, kunde naturligvis meget let ordnes, om Deres Fader vilde yde sin Medvirkning.

Hvis Deres Fader vilde gaa i Kaution for Dem, kunde De sikkert uden at han behøvede at give Dem kontante Penge faa en Kassekredit i en herværende Bank, saa at De i Aarenes Løb kunde hæve, hvad De behøvede indtil en vis større Sum. Jeg har Indtrykket af, at Grunden til, at Deres Fader ikke vil hjælpe Dem, er den, at han ikke vil at hans Penge skal vandre tilbage igjen hertil til Juliette Willumsen; men naar det gaar op for ham, at der nu er Tale om at skaffe Dem selv det daglige Udkomme maatte han dog kunne blødgøres. – Forresten har Fru Juliette det meget sørgeligt, økonomisk kniber det saaledes for hende, at hun ofte maa henvende sig til sine Venner, og legemligt er hun meget pint og nedbrudt, hendes Tilværelse er i Øjeblikket saa ulykkelig, at hun helt har afbrudt Forbindelsen med sine gamle Venner

–

Ja nu er der ikke Plads til mere i Dag. Jeg haaber at det maa lysne op for Dem og sender Dem mine gode Ønsker. Deres hengivne Ven Johan Rohde

Riise sendte mig to Fotografier efter to af Lachmannerne, hvilke jeg strax afsendte til Berlin for om det ikke var for sent at faa dem afbildede i Artiklen i "Kunst und Künstler".

¹ Joakim Skovgaards retrospektive udstilling i Kunstforeningen (1905-2-9 - 1905-3-5). Se værklisten i KUNSTFORENINGENS ARKIV 1825-1925:

<https://kunstforeningen.ktdk.dk/udstillinger/1905/joakim-skovgaard-1905>

OMTALTE VÆRKER

- J.F. Willumsens maleriserie: *Moder og datter i tre alderstrin* (1904). lie på træ. Privateje

21. IV. 1905
Nybrogade. 12
Kjøbenhavn.

Kjære Ven.

Tak for Dens to Breve. Jeg skal nu i Helligda-
gene tage Dem frem igjen og besvar Dens mange
frygtelige Spørgsmaal saa udførlig som muligt.

— De begynder med en Førespørgsel om Münche-
nes udstillingen. I Anledning af denne blev der
fra 18 Nov. Sekretær indend. Indbyddelse — idet
af den fri Udst. — og har De ikke modtaget nogen
med d. klag, til ovennævnte Sekretær H. Wil-
helm (i to Ad. ^{Lørdagsgade. 3} ~~Danmarks~~).

Dernæst de Udst. i Kunstforeningen. I denne
Sag er der is. tale med Sekretær H. Oppermann,
som hvis De ikke selv kommer her til Byen
i Forening med Jactan vil sejlens komme til
at være Oph. og s. v. hvis De ikke, med mindre
De indtæller Jactan om at gøre en anden me-
re indpæget Mand til at gøre dette.

Med hensyn til Udstillingens Komité, da fra-
vaar Oppermann en samlet skotsk Udst.
og i lige Mængde en Flodre af, Litteraturlitter;

Riser send mig to Fotografier af de to af Lædermalerne, hvilke jeg har sendt til Berlin for om de ikke var for
send af for den afsluttes i Al. Elen; Kunst og Kunst.

men klæder, stolt en Helværdighed, hvormed han
forstaaer en Lærling, og Dens helværdige forskyldte
adskillige Andetde for Dens forskyldte Rindes, som muel
muelte bealder. Den. Den sig, at haan Erasmus
for Kæmpeforværgen vise, at skadene med Erasmus
hæd gjorde Udsat med Udsatstuden og ellers muelte
helværdig Andetde sig den, at han taget sig selv
ind og gaaet den endell. Kæmpe med. - Erasmus
Lærling har muelte haan en sande Udsatstuden
og han saade Den at sig, haan Erasmus.

Saa beror De ogsaa om Dens egne økonomi-
ske Forhold og sammenlignes Dem med mine.
De kommer hithier, i den til denne Sag og vi-
de om det derfor til at tale om Ting, som det bedste
at ellers at vore for meget ved.

De siger at mine, at vi hushjæmme er de be-
gæstede; - De taler om min hushjæmme; Gud
forbød. o. s. v., medens De selv er den forskyldte.

Ja, her er min Guldskat angaa, saa skal jeg
saadan gjennem gaa Dem om den, og jeg vil
ellers ikke gaa, og fortælle det Dem. - Min
Mors er saa god, og jeg har min saadan god

hushjæmme. Dengang selv, at tale om min hushjæmme,
og her er min hushjæmme - og saa saa haan
hushjæmme og Dens og skal dog sin hushjæmme og jætten
Erasmus hushjæmme, saa is meget mere, men min hushjæmme
og is jætten ved en Andetde, haan muelte ved,
at haan sætte for Dens til hushjæmme, ja
ved at sig og tage hushjæmme for Gjæstene eller
muelte hushjæmme for Dens, ellers alled
hushjæmme og meget lidt hushjæmme. De haan
ja is for en Tegn, eller for en hushjæmme, som De ved
haan hushjæmme en meget hushjæmme, men den is
skal være en meget hushjæmme. Saa haan is, muelte
Erasmus, og den Tid der, hushjæmme, saa is, saa
muelte is. Min haan is, saa saad haan hushjæmme
hushjæmme hushjæmme at sig, angaa Dilleder, hushjæmme
angaa en muelte for hushjæmme. Den saad, men
den er den, haan is muelte ind eller ind
haan hushjæmme - is for den. Saa De sig, at den is
er meget hushjæmme, muelte, inden ja hushjæmme.

Saa De saa til Sammenligning hushjæmme Dens
egne Forhold, saa vil De finde, at De mine
De muelte is i Tegnene hushjæmme sig den første Gang

A III. 1-R

(jeg har absolut ikke kendskab til den Grund af min
økonomiske Forhold, for jeg var nær de halshængende)

De vil endvidere erindre, at De inden at bryde Dem
det mindste om Udkommet osv. Stands til i mange
Aar, saavel som De selv vilde, at opføre Dem indetillands
for Dens Kendskab inden at tænke paa ^{kun} ~~selv og for sig selv~~ noget
De kender til i flere Aar i Paris, og at De som
næsten fik De Dens eget Hus og Hjem med Veste-
steder, Dræbnerne o. s. v. og senere blev De Leder
af en af de største Fabrikker her i Byen med Gaar-
som en Professor ved Københavns Universitet.
De har kendskab gjort 3 Rejser til Amerika, og
har aldrig haft Raad til at gøre en, og De
har endelig kendskab hvor De i Paris.

— Ja, Kjære Ven, jeg skælder virkelig ikke har
mindet det om dette, og De vil ikke ombesørge
i hvad Ord, De skriver antyder, at vi andre kan
sagles det er os de er oven paa. Thi det er
et ganske forstøvet Resonnement. Endelig kender
De ogsaa meget godt har haft et Publikum
at sælge til; men herygning De er kommen
hjem og er begyndt at gøre Fortælelse og Dens
Venner paa forskellige Maader har sat noget ind
for Dem, rejse De Dens Vej, eller glæde ind paa
en ny Retning. De er virkelig en fornuftig Tænkning, og
mange af os helhjertede kunne tale med Dem.

BREV D: 15. III. 1903 A III. 1-2

12

12

II.

Men nu nok herom — det er ikke mig der har
önsket denna Utvikling. —

Men om Dees gne Forhøst: Gjældelid, jo
da hand i jo haaret, at De skuler haare
syld: hvi Fald Fortæren til Læd manen Pille
de. Jo spønde en ej Kæmpeforvængen Pøstbude
forleden Dag, om Forvængen ick kænd Guds
aars og Dem, men for den Sær, at de vænde
Fortæren var ick omætte selvs, endelids, alle
bre kænd man ick gjøde.

De talde, som om den Udflyt ved en Indvandring
af nye tilflyttere i Læm til et Givet. Den som
Omsider - for hans Bølle & gamle, ægteskab, da
man i de Kvinder, hvor man ikke indlæser sig
for Ræne, ikke udflyt har mange. Peng. tilvoks.

Dr. name Ung. Károly Kimentes, men her
to Dr. 58 ans. Fader har vært en Dans Villette
har det et, ~~hvor~~ i her rent blinde, vært mine
journalist, der har smattet bygd i Lands
for den mod de unge eller gænge - sen
ved i Forskruden.

En slut 3 med Indsamling stodes endvidere paa
den Slædning, at det jød 14 betydeligt for alle 3 endvidere
at Dens Fader se en meget velhavende Mand

eller sine Forhold næsten sig Mand, der kun
bringe $\frac{1}{4}$ af, hvad han kan, og hans 3 sønner
de $\frac{3}{4}$ paa. Børn. Og de kan se Indkommet
og ikke kan sætte Børn ind Dem, og det er
mest af fra Tølt til at indse, at De kan
være trængende.

De ^{er} i midlet trængende, jeg ved det
og for andre ind Dem selv, hvad kan de
da gjøre for Dem? - jeg det eneste Dem Van-
de (med mindre de gøre kan nogle sig, kan
me) kan gjøre for Dem, det er at støtte
Deres Ansættelse og sætte ² sig at skaffe Dem
nogle Arbejde. Og: dette kan man allerede
for Dem gøre som vanskeligt i Virksomhed
for Dem, og jeg tror at kunne glæde Dem
med, at Læresagligheden er for, at De i den
nærmeste Tid vil kunne få et Arbejde at
udføre*. Da det imidlertid ikke er mig, der
kan gøre det, vil jeg ikke komme nærmere
ind på det, men skal bede dette Værk
meget om et fremtidigt Læg.

* et Arbejde som måtte kunne interessere Dem.

Forrige tror jeg desuden ikke, at Forholdene her
i Norden i Øjeblikket vil være Dem mere
günstig, end de De rejste i; jeg tror, at De
de slip Chances, der ikke er mere, og jeg tror
ikke, at De skal vinde Dem noget af en Tournee
i Sverige og Norge. Jeg siger Dem dette for, at
De ikke skal blive skuffet. Jeg tror, at det Læn
De i Øjeblikket vil have de bedste Muligheder
for at sætte noget, og i Tykland. Her er der i
Øjeblikket ikke mange betydelige Mænd som Kunsten
Område, men stadig nogen Begjæring for det
søge eller nyeste. Van de Vilde skal træde for
en betydelig Virksomhed i det Hjem til Paris, hvor
han skal have haft mange Bøger, Minder (Elev)
forlæst mig forleden Dag, at han havde mange De
stillinger i Tykland. Tre Gauguin har meget søgt
nogle af de mands Arbejder, somme Tider for et
godt Billede. o. s. v. Jeg tror, at om De er ved
at et forleden Paris, såer jeg Tykland.
Men man forhævently kommer De om snart
helt hjem i Anledning af ovennævnte Arbejde, og vi
kunne da måske drøfte Dem Forhold.
Hvis De forresten er sig Kunstakademiet om et
pensum, det kender De nok godt.